

горнодобывающих предприятия РК и прекращения импорт нефтепродуктов и металлопродукции с других стран.

ЛИТЕРАТУРА

1. Майкл Портер. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов. Пер. с англ. — 6-е изд. — М.: Альпина Паблишер, 2017. — 453 с.
2. Майкл Портер. Международная конкуренция: Конкурентные преимущества стран. — М.: Альпина Паблишер, 2017. — 947 с.
3. Стиглер Дж. Дж. Совершенная конкуренция: исторический ракурс. Теория фирмы. Вехи экономической мысли. Вып. второй. — СПб.: Экономическая школа, 1995.
4. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. — М.: Эксмо, 2007.
5. Маркс К. Капитал. Т. I. // Маркс К., Энгельс Ф. — 2-е изд. Соч. — Т. 23.
6. Казахстан: Адаптация к низким ценам на нефть; трудные времена впереди. Доклад об экономике Казахстана. Осень 2015 г. стр 28.
7. Модуль маркетингового справочника KazDATA. Показатели внешней торговли и структуры импорта и экспорта Казахстана. 2016.
8. Министерство по инвестициям и развитию Республики Казахстан. Анализ тенденций мировой торговли и внешней торговли казахстана. АО «Национальное агентство по экспорту и инвестициям «KAZNEX INVEST». 2014.
9. Глушак Н. В., Глушак О. В. Место и роль сырьевого комплекса в формировании экспортного потенциала России. Вестник Брянского государственного университета. № 3, 2015.с 261-264.

ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

к. е. н., доцент Хаєрова Катерина Сергіївна

Україна, м. Маріуполь, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського (м.Кривий Ріг)

Abstract. *A special place in the national economy of Ukraine is the sphere of trade. Trade enterprises, being and functioning in an unstable environment, force the enterprise management to assess the existing problems of their development in the context of the search for reserves and possible ways to optimize them.*

Based on the negative dynamics of the initial indicators, the author found that this is a consequence of deeper reasons related to insufficient innovative development and emerging innovative potential in trade enterprises and, accordingly, in the field of trade, which was proved on the basis of the evaluation of macroeconomic indicators of trade development in Ukraine.

The established scientific problems make it necessary to deepen the methodological approaches for assessing the innovative development of trade enterprises, taking into account the innovative development of the trade industry as a whole. Their application will make it possible to establish the relationship between problems that hamper the development of trade as defined above. Thus, the need to take into account innovation and innovation concerns not only the production sphere, but also trade, since this activity is based on both industrial and commercial decisions, it concerns not only products but also services.

Keywords: *trade, macroeconomic indicators, national economy, problems of development, innovative development*

Особливе місце в національному господарстві України посідає сфера торгівлі. Підприємства торгівлі, знаходячись та функціонуючи в нестабільному середовищі, змушують

менеджмент підприємств робити оцінку існуючих проблем їх розвитку у контексті пошуку резервів і можливих шляхів їх оптимізації.

У цьому напрямку досить цінними є праці таких авторів, як В. В. Апопій та І. А. Лопашук [3], С. В. Васильчак і О. Р. Жидяк [1], А. М. Виноградська [2]. На основі аналізу загальних показників ними доводяться загальні проблеми розвитку торговельних підприємств і в цілому торгівлі (як галузі). Але ними не досить достатньо на нашу думку визначені проблеми розвитку підприємств торгівлі і галузі в цілому з урахуванням їх інноваційного розвитку.

Тому, на наш погляд, потрібен критичний аналіз сучасного стану та проблем розвитку торгівлі в Україні в нових економічних умовах, що дало б змогу надалі розробити деякі пропозиції щодо інноваційного розвитку й удосконалення організаційних і технологічних аспектів у роботі торговельних підприємств.

Метою дослідження є оцінка сучасного стану та проблем розвитку торгівлі в Україні, а також обґрунтування напрямків її удосконалення в умовах ринкової економіки.

На основі проведених досліджень, вчені виділяють найбільш гострі (на їхню думку) проблеми розвитку торгівлі і торгових підприємств. Так, наприклад, С. В. Васильчак і О. Р. Жидяк, зв'язують проблеми розвитку торгівлі зі зменшенням кількості підприємств роздрібною торгівлі в Україні, зміною питомої ваги прибуткових підприємств, зростанням збитків підприємств галузі в Україні, зниженням обсягів інвестицій в окремі періоди аналізу [1, с.148]. На думку А. М. Виноградської неефективність роздрібною торгівлі пов'язана з неналежним станом торгових приміщень і низьким рівнем технічного оснащення (тобто зношеністю основних засобів і фондів - авт.), нераціональною організацією праці персоналу торгових підприємств, що призводить до падіння продуктивності праці [2, с.287- 288].

В. В. Апопій та І. А. Лопашук вважають, що розвиток торгівлі в Україні гальмується збільшенням збиткових підприємств в роздрібній торгівлі, що свідчить про їх неефективну діяльність [3, с.6, 8].

Таким чином, при врахування усіх перерахованих проблем вченими на основі негативної динаміки вихідних показників, ми вважаємо, що це є наслідком більш глибоких причин, пов'язаних з недостатнім інноваційним розвитком і несформованим інноваційним потенціалом на торговельних підприємствах і, відповідно - в області торгівлі, що буде доведено на основі оцінки макроекономічних показників розвитку торгівлі в Україні (таблиця 1). При цьому, на основі проведеного аналізу і з урахуванням сучасної методології національної статистики, вважаємо за доцільне відстежити динаміку саме тих показників, які нададуть можливість виділити загальні проблеми розвитку торгівлі в Україні в цілому на макрорівні

Таблиця 1. Оцінка макроекономічних показників для встановлення проблем розвитку торгівлі в Україні*

Показники**	Значення показників по рокам					Розмір приросту показників, %	
	2012	2013	2014	2015****	2016****	2016 до 2015	2016 до 2012
Роздрібний товарооборот, млн. грн.	405114,0	433081,0	438343,0	487558,0	555975,0	14,03	37,24
Оптовий товарооборот, млн. грн.	1093291,0	1074753,0	987957,0	12442208,0	1555965,7	-87,49	42,32
Чистий прибуток (збиток), млн.грн.	210,60	-13248,50	-133219,40	-88161,00	-4841,80	↑в 18 раз	↓ більш ніж в 24 раа

Підприємства, які одержали прибуток у % до загальної кількості підприємств	64,00	65,90	65,60	75,70	75,40	-0,40	17,81
Результат від операційної діяльності, млн. грн.	30074,00	23398,30	-51466,20	-4264,90	59328,00	↑в 15раз	97,27
Рівень рентабельності (збитковості), %	12,20	10,20	-12,80	-17,30	15,80	191,33	29,51
Вартість основних засобів, млн. грн.	138139,0	123041,0	125507,0	135378,0	175422,0	29,58	26,99
Капітальні інвестиції - оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	24531,6	22190,3	20715,7	20662,9	29956,8	44,98	22,12
Наявність об'єктів роздрібно торгівлі підприємств (юридичних осіб) на кінець року, тис.од	62,20	59,80	49,60	49,60	49,30	-0,60	-20,74
у т. ч.: - магазини	47,20	45,50	38,60	38,50	38,40	-0,26	-18,64
- кіоски та автозаправні станції	15,00	14,30	11,00	11,10	10,90	-1,80	-27,33
Індекси споживчих цін на товари та послуги (до попереднього року, відсотків)	100,60	99,70	112,10	148,70	113,90	-23,4	15,21
У т.ч.:							
- продукти харчування та безалкогольні напої	97,90	97,80	112,20	145,90	109,10	-25,22	11,44
- алкогольні напої, тютюнові вироби	107,50	108,40	116,70	133,20	112,60	-15,47	4,74
- одяг і взуття	98,90	97,00	102,00	133,10	116,10	-12,77	17,39
- предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	101,90	99,70	111,70	145,90	109,40	-25,02	7,36
ВВП, млн.грн.	1408889,0	1454931,0	1566728,0	1979458,0	2383182,0	20,40	69,15
У т.ч.:							
- торгівля, млн.грн.	216659,0	229117,0	233702,0	273989,0	331832,0	21,11	53,16
- доля торгівлі в ВВП, %	15,38	15,75	14,92	13,84	13,92	0,59	-9,46

* - складено автором за офіційними даними Державної служби статистики України [4]; ** - показники прийнятого відповідно до зміненої методологією статистичного обліку галузей і видів економічної діяльності «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів»; - ***без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

Аналізуючи наведені показники у таблиці 1 можна зробити висновок про те, що торгівля в Україні має ознаки гальмування розвитку в 2016 р з одного боку, а з іншого - характеризується екстенсивністю, а не інтенсивністю розвитку.

Перша проблема характеризується зменшенням оптового товарообігу у 2016 році на 87,49 %, скороченням кількості підприємств, які отримали прибуток, скороченням кількості об'єктів роздрібно торгівлі за всіма формами.

Друга проблема характеризується тим, що:

— по-перше, незважаючи на збільшенні капітальних інвестицій і зростанні вартості основних засобів, відзначається тенденція зниження об'єктів роздрібно торгівлі на 0,6

пп. у порівнянні з 2015 роком; – по-друге, найбільш парадоксальним і конкретизуючим екстенсивний розвиток, є показники роздрібною торгівлі, які показують, що у 2016 році обсяг капітальних інвестицій збільшився всього на 45 % в порівнянні з 2015 роком, а приріст обсягу роздрібного товарообігу склав всього 14,03 %.

– по-третє, саме така взаємозалежність між кількісними і якісними показниками дозволяє констатувати екстенсивний розвитку торговельної галузі в Україні;

Вважаємо, що тенденцію зростання індексу споживчих цін по всіх виділених групах товарів також можна визнати причиною погіршення інших показників при наявності факту екстенсивності розвитку галузі.

Саме другу проблему гальмування розвитку галузі в цілому можна вважати наслідком неефективної діяльності торгових підприємств, їх недостатнього інноваційного розвитку. Переконалися у вірності цього твердження дозволяє оцінка торгової галузі на основі національних рахунків за методологією системи національних рахунків (СНР) – 2008 «Виробництво та розподіл валового внутрішнього продукту за видами економічної діяльності» [5]. При використанні цієї статистичної методології можна розрахувати також такий якісний показник розвитку торговельної галузі, як «сукупна продуктивність» і проаналізувати структуру ВВП. Це дозволить оцінити ефективність використання ресурсів, співвідношення витрат і результатів діяльності торговельних підприємств в сукупності, ступінь інноваційного розвитку. Така оцінка гармоніє і з науковим підходом В. В. Апопія та І. А. Лопашука до визначення ефективності діяльності галузі (співвідношення ефективності і витрат ресурсів) за змістом джерела [3].

Для оцінки структури ВВП за статистичною методологією «СНС -2008» складена таблиця 2.

За даними, які наведено у таблиці 2, нами зроблені наступні висновки:

- по-перше, негативною тенденцією в розвитку торгівлі є зниження показника сукупної продуктивності по Україні і в торгівлі у 2015 році на 3,45 % та 25,41 % відповідно;
- по-друге, ознаками гальмування розвитку галузі свідчать: зменшення частки торгівлі в загальному обсязі випуску товарів і послуг в 2015 р (13,11 %), а також її частки за цей же період у валовій доданій вартості (зниження у порівнянні з 2014 роком на 4,04 %), оплату праці найманих працівників (-6,73 %), валового прибутку в торгівлі (-3,54 %);
- по-третє, перераховані негативні тенденції, поряд з встановленими на основі емпіричних досліджень за даними таблиці 1, однозначно свідчать про низьку інноваційної активності торговельних підприємств.

Підтвердження цього впливає з визначення проблем інноваційного розвитку торговельних підприємств, встановлених на основі контент-аналізу праць вчених-економістів і проведених емпіричних досліджень по відібраній групі показників на основі офіційних статистичних даних Державної служби статистики України [4,5].

Встановлені наукові проблеми зумовлюють необхідність поглиблення методичних підходів до оцінки інноваційного розвитку торговельних підприємств з урахуванням інноваційного розвитку торговельної галузі в цілому. Їх застосування дозволить встановити взаємозв'язок між проблемами, які гальмують розвиток торгівлі, визначеними вище. Також слід звернути увагу на те, що необхідність врахування інновацій та інноваційної діяльності стосується не тільки виробничої сфери, а й торгівлі, оскільки ця діяльність ґрунтується як на рішеннях виробничого, так і комерційного характеру, стосується не тільки продукції, але і послуг.

Таблиця 2. Оцінка структури ВВП і показника «сукупна продуктивність» торгової галузі в Україні за 2012-2014 рр.*

Показники**	Значення показника по рокам				Розмір приросту показника, %	
	2012	2013	2014	2015***	2015 р до 2014 р..	2015 р. до 2012р.
1. Випуск товарів в основних цінах (В), млн. грн.:						
- по Україні, млн.грн.	3150653	3189558	3354027	4189241	24,90	32,96
- торгівля, млн.грн.	382352	409406	442955	549163	23,98	43,63
- частка торгівлі в загальному (В) по Україні (dTB), %	12,14	12,84	13,21	13,11	-0,74	8,02
2. Проміжне споживання (П), млн.грн. - по Україні, млн. грн.	1888496	1853194	1971308	2499854	26,81	32,37
- торгівля, млн.грн.	189017	186617	175079	275174	57,17	45,58
- частка торгівлі в загальному (П) по Україні (dTP), %	10,01	10,07	8,88	11,01	23,94	9,98
3. Валова додаткова вартість (ВДВ), млн.грн.						
- по Україні, млн.грн.	1213069	1283812	1382719	1689387	22,18	39,27
- торгівля, млн.грн.	200763	212090	233702	273989	17,24	36,47
- частка торгівлі в загальному (ВДВ) по Україні (dTVДВ), %	16,55	16,52	16,90	16,22	-4,04	-2,00
У т.ч.						
4. Оплата праці найманих працівників (Оп), млн. грн.						
- по Україні, млн.грн.	705837	730653	734943	777646	5,81	10,17
- торгівля, млн.грн.	95098	100108	102761	101419	-1,31	6,65
- частка торгівлі в загальному (ОП) по Україні (dTOP), %	13,47	13,70	13,98	13,04	-6,73	-3,20
5. Інші податки, пов'язані з виробництвом (Іп), млн.грн.						
- по Україні, млн.грн.	24909	26296	26877	31608	17,60	26,89
- торгівля, млн.грн.	3350	4595	4431	3969	-10,43	18,48
- частка торгівлі в загальному (Іп) по Україні (dTIп), %	13,45	17,47	16,49	12,56	-23,83	-6,63
6. Валовий прибуток, змішаний дохід (Вп), млн.грн.						
- по Україні, млн.грн.	518017	550222	647781	894987	38,16	72,77
- торгівля, млн.грн.	102315	107387	126510	168601	33,27	64,79
- частка торгівлі в загальному (Вп) по Україні (dTVп), %	19,75	19,52	19,53	18,84	-3,54	-4,62
7. Сукупна продуктивність [ВДВ:П], коэф. - по Україні, коэф.	0,64	0,69	0,70	0,68	-3,65	5,21
- торгівля, коэф.	1,06	1,14	1,33	0,996	-25,41	-6,26

* - складено автором за офіційними даними Державної служби статистики України [4]; ** - показники прийнятого відповідно до зміненої методологією статистичного обліку галузей і видів економічної діяльності «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів»; - ***без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильчак С. В. Оцінка ефективності розвитку торговельних підприємств України / С. В. Васильчак, О. Р. Жидяк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.9. – С. 146 – 149
2. Виноградська А. М. Комерційне підприємництво: сучасний стан, стратегії розвитку: Монографія / А. М. Виноградська. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 807 с.
3. Апопій В. В. Соціально-економічна ефективність торгівлі: теоретико-методологічні аспекти / В. В. Апопій, І. А. Лопашук // Вісник Львівської комерційної академії. – Львів; вид-во Львівської комерційної академії, 2009. – Вип. 31. – С. 3 – 9.
4. Державний комітет статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/nac_r.htm
5. Методологічні положення щодо ретроспективного перегляду рахунків виробництва й утворення доходу у зв'язку із запровадженням Класифікації видів економічної діяльності КВЕД-2010. Київ: Державний комітет статистики України, 2010.

IMPLEMENTATION OF THE NEW BASEL III STANDARDS IN UKRAINE. NECESSITY OR POPULISM?

Master of Law Nataliia Brovko

Ukraine, Kyiv region, Raiffeisen Bank Aval

Abstract. *The purpose of the article is to analyze the relevance of introducing new Basel III standards in the context of Ukrainian banks capital regulation. The urgency of this issue is due to the need to restore the stability of the banking system of Ukraine with the help of new international standards, which purpose is to increase the stability of banks and protect the rights and interests of financial market participants.*

Keywords: *capital, Basel III, international standards, Ukrainian banking system.*

Introduction. Currently adoption and implementation of international standards, rules, experience are in the trend. The banking system of Ukraine has become no exception.

But is it really necessary to change something in the banking sector? Why do we need radical changes in the system that has been working for years? Any reforms are always perceived as painful, debatable, and do not lead to unanimous approval in the society. As a rule, the reforms promise too radical transformations, and it is scary.

Why should we take such unpopular actions today?

As you know, any reforms are perceived with caution and distrust. In order changes to be positive, it is important to implement them gradually, step by step.

Research results. In 2008 global financial crisis has shown how critical the problem of capital adequacy is not only for Ukrainian banks, but also for the rest of the world. In addition, weak points of the previous Basel II standards were identified in relation to the regulation of the stability of banks and banking systems.

It has become clear that it is necessary to pay more attention to the quality and structure of capital, to diversify loan portfolios, to improve liquidity management standards and to reform other areas of banks' activities.

To overcome the shortcomings of the previous agreement (Basel II), to strengthen the resilience of the global financial system and to prevent the emergence of global financial crises, the Basel